

JAARVERSLAG 2013

VERZETSMUSEUM
AMSTERDAM

INHOUD 2013

1	INLEIDING	3	7	PUBLIEK, MARKETING EN PR	24
2	TENTOONSTELLINGEN	4		Bezoekers	25
	Wisselexpositieruimte	5		Audiotours	25
	■ Kindermuseum. Werk in uitvoering.	5		Marketing en PR	25
	Entreehal	5		Websites	29
	■ Prikkeldraad	5		Sociale Media	29
	■ The making of Verzetsmuseum Junior	5		Relaties	31
3	VERZETSMUSEUM JUNIOR	6	8	ORGANISATIE	32
	Bouw, financiering en procedures	7		Bestuur	33
	Inrichting	9		Personeel	33
	Opening	9		Museumregister	33
4	COLLECTIE EN BIBLIOTHEEK	14		Huisvesting en faciliteiten	35
	Acquisitie, ontsluiting en behoud	15		Vriendenstichting	35
	Raadpleging en uitlening	15		Financiën	37
5	EDUCATIE	16	9	BIJLAGEN	40
	Groepsbezoek	17		Bestuursleden Verzetsmuseum	41
	Museumdocenten	17		Nevenfuncties	41
	Speciale educatieve programma's, samenwerking en promotie	19		Personeel	41
6	EVENEMENTEN	20		Comité van Aanbeveling	42
	Lezingen en discussies	21		Bestuursleden Stichting Vrienden	42
	■ Bijeenkomstserie Helden en Schurken	21		Bestuurscommissies	42
	■ Geuzenpenningbijeenkomst	21		Vrijwilligers	43
	■ Anton de Kom-lezing	21		Algemene bijdragen	44
	■ Eenmalige bijeenkomsten en evenementen van derden	21		Bijdragen voor Verzetsmuseum Junior	44
	Collectieve evenementen	21		Bijdragen voor projecten	44
				Bijdragen in natura	44
				Colofon	44

Mijn familie

My family

Hoogtepunt van het jaar was de opening van het nieuwe Verzetsmuseum Junior op 16 oktober 2013 door Cultuurminister Jet Bussemaker, die de verhinderde minister-president Mark Rutte verving. Bussemaker werd rondgeleid door kinderklankbordgroep De Verzetsbende voordat ze de opening verrichte. De opening werd massaal bezocht, de reacties waren enthousiast en de bezoekers stroomden toe. Het museum kon het jaar afronden met een nieuw record van 63.511 bezoekers.

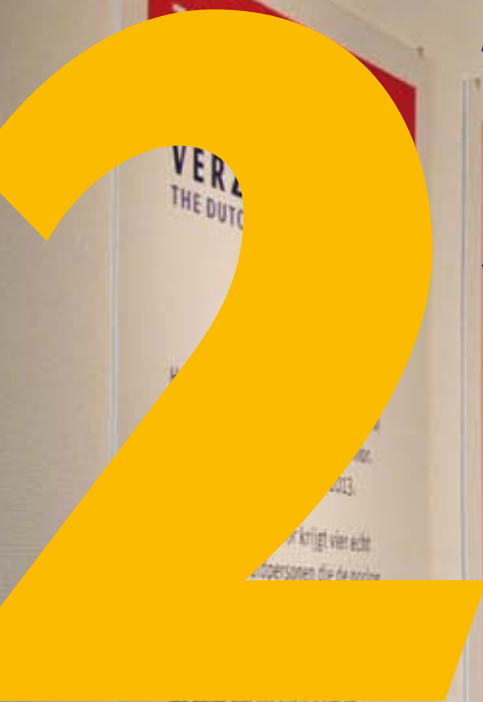
2013 stond voor het Verzetsmuseum vrijwel geheel in het teken van de voltooiing en opening van het kindermuseum, waarvoor de jonge bezoekers aan de proefopstelling *Kindermuseum. Werk in uitvoering* een naam kozen: Verzetsmuseum Junior. Het was, na de jarenlange voorbereidingen, een jaar van heel hard werken om alles af te ronden, maar het was ook een feestelijk jaar. In mei werd het prachtige lichte gebouw, ontworpen door architect Hans Ruijsenaars, opgeleverd. Op de begane grond werd direct begonnen met de inrichting van het nieuwe museumdeel. Dankzij een laatste grote subsidie van het Gieskes-Strijbisfonds kon dat gebeuren zonder pijnlijke bezuinigingen. Op de verdieping werden de nieuwe kantoren ingericht en in gebruik genomen, naar volle tevredenheid van de gebruikers, al werd er ondertussen nog gewerkt aan veel bouwkundige en installatietechnische opleverpunten.

Tot aan de opening van Verzetsmuseum Junior heeft een groot team gewerkt om de nieuwe kinderafdeling af te ronden. Het resultaat mocht er zijn. Op 16 oktober werd Verzetsmuseum Junior feestelijk geopend door minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Jet Bussemaker, namens de onverwachts verhinderde minister-president Mark Rutte. De reacties waren enthousiast en de bezoekers stroomden toe, waardoor het museum het jaar (met een zeer bescheiden tentoonstellings- en activiteitenprogramma) kon afronden met een nieuw record van 63.511 bezoekers.

Naast al het werk aan het Juniormuseum werd er nog een monsterklus geklaard. Omdat het *content management* systeem niet meer werd ondersteund, moest de website worden omgebouwd. De website werd daarbij ook opnieuw vormgegeven, geschikt gemaakt voor het gebruik op mobiele telefoon en tablet en uitgebreid met een onderdeel over Verzetsmuseum Junior. Voorts vond in 2013 de herijking plaats voor het Museumregister. Mede naar aanleiding daarvan werd het museum voorzien van ledverlichting en werd er een uitgebreid plan uitgewerkt om in een jaarlijkse cyclus de conditie van de geëxposeerde collectie beter te controleren. Op personeel gebied werden aan het eind van het jaar enkele langlopende knelpunten opgelost. Tenslotte werd er geïnvesteerd in bestaande en nieuwe samenwerkingsverbanden om de positie van het museum te versterken.

TENTOONSTELLINGEN

Het museum had in 2013 een bescheiden tentoonstellingsprogramma, vooral gericht op voorpubliciteit voor Verzetmuseum Junior. Vanaf 25 april gaf The making of Verzetmuseum Junior in de entreehal een beeld van Verzetmuseum Junior in opbouw. De vier echt bestaande hoofdpersonen werden er geïntroduceerd: de Joodse Eva, Jan met ouders in het verzet, NSB-meisje Nelly en Henk uit een doorsnee gezin. In films was het opbouw- en inrichtingswerk van week tot week te volgen.

VERZET
THE DUTCH

Krijgt vier echt
personen die de oorlog

We geven niet een rijke achter-
schermen: hoe wordt de tentoonstelling
gemaakt en hoe gaat Verzetmuseum
Junior er uit zien.

The Dutch Resistance Museum is building a museum to restore
the Dutch Resistance Museum Junior. It will open in June
October 2013.

The Dutch Resistance Museum Junior will give a real look into
the lives of people who lived through the war in Holland.
Eva, Jan, Nelly and Henk.

This is a look behind the scenes, a glimpse
of how we are building the exhibition and
what the Resistance Museum Junior will look
like when it's finished.

Eva

Jan

Nelly

Henk

2013 was een druk jaar waarin vooral werd geïnvesteerd in het nieuwe Verzetsmuseum Junior, een nieuwe website en vernieuwingen op het gebied van behoud en beheer van de collectie. Het tentoonstellingsprogramma was in verband daarmee welbewust bescheiden, en vooral gericht op voorpubliciteit voor het nieuwe Verzetsmuseum Junior. Vanaf april werd de wisselexpositieruimte in gebruik genomen als werk- en opslagruimte voor de inrichting van het Juniormuseum.

WISSELEXPOSITIERUIMTE

In de wisselexpositieruimte was in 2013 één tentoonstelling te zien.

KINDERMUSEUM. WERK IN UITVOERING

(T/M 17 APRIL)

In deze proefopstelling konden jonge bezoekers kennismaken met de vier hoofdpersonen van het kindermuseum: Eva, Jan, Nelly en Henk. Ook kregen ze een kijkje achter de schermen door werkmaquettes en schetsen, mochten zij hun mening geven over testversies van tentoonstellingsonderdelen en meedenken over de naam van het kindermuseum.

ENTREEHAL

In de entreehal waren twee tentoonstellingen te zien.

PRIKKELDRAAD (T/M 21 APRIL)

Prikkeldraad ging over de ervaringen van twee Nederlandse voormalig dienstplichtige militairen die in 1943 werden opgeroepen terug te keren in Duitse krijgsgevangenschap, en die in 1946 hun ervaringen verwerkten in aquarellen voorzien van aantekeningen.

THE MAKING OF VERZETSMUSEUM JUNIOR

(VANAF 25 APRIL)

Deze tentoonstelling gaf een beeld van Verzetsmuseum Junior in opbouw. Naast een storyboard van een animatie, een maquette, tekeningen en schetsen waren er 'moodboards' te zien van vormgeefster Eryl Brugmans. In films was het opbouw- en inrichtingswerk van week tot week te volgen.

Freecards met de portretten van de vier hoofdpersonen uit Verzetsmuseum Junior in de entreehal-presentatie The making of Verzetsmuseum Junior. Vanaf de opening van Verzetsmuseum Junior werden de portretten, met korte nieuwsgierigheid prikkelende teksten, ook als posters verspreid. De campagne werd ontwikkeld in samenwerking met grafisch vormgeefster Christa Jesse en copywriter Jan Bennink.

3

VERZETSMUSEUM JUNIOR

De inrichtingswerkzaamheden voor Verzetmuseum Junior starten toen het gebouw op 16 mei werd opgeleverd. Vormgeefster Eryl Brugmans ontwierp het half realistische, collageachtige plein met huizen voor de vier hoofdpersonen. In hun huizen vertellen de hoofdpersonen in geluidsfragmenten en animaties verstopt in kastjes en lades – in de ik-vorm – hun verhaal.

Met de realisering van Verzetmuseum Junior kon het Verzetmuseum, zonder verhuizing en zonder sluiting voor het publiek, in de binnenstad van Amsterdam, uitbreiden met een extra netto vloeroppervlak van 560 m²: een aantrekkelijke museale presentatie van 273 m², een goed geoutilleerde ontvangstruimte voor schoolgroepen van 56 m², een representatieve vergaderruimte van 37 m², fraaie, lichte nieuwe kantoren en een ruimte voor museumdocenten van in totaal 68m², naast toiletten, opslag en ruimte voor de klimaatinstallaties. Door de uitbreiding heeft het museum een noodzakelijke stap gezet om verder te kunnen groeien.

BOUW, FINANCIERING EN PROCEDURES

Op twee steenkoude januaridagen kregen de leden van de Vriendenstichting en relaties van het museum voor het eerst de gelegenheid om tijdens een *hard hat tour* de nieuwbouw, onzichtbaar vanaf de straat, te komen bekijken. Ze waren verrast en enthousiast over de omvang van de nieuwe ruimte en over het mooie ontwerp van architect en sponsor Hans Ruijssenaars. Op 16 mei werd het nieuwe gebouw opgeleverd; de tijdelijke bouwgang via Garage Ballering in de Plantage Doklaan werd ontmanteld. In de loop van de zomer werd het gebouw geleidelijk aan in gebruik genomen. Met veel genoegen, want de verdieping met kantoren en educatieve ruimtes, is licht, ruim en goed afgewerkt. Ondertussen werd er nog voortdurend gewerkt aan allerhande opleverpunten en meerwerkopdrachten. Vooral op elektrotechnisch gebied bleek er van alles niet aan de gebruikseisen en -wensen te voldoen. Tijdens de zomermaanden werden de bouwwerkzaamheden opgeschort. Het bouwkundige werk werd uiteindelijk in september vrijwel afgerond; het werk aan de installaties duurde nog voort tot eind december. Het bouwkundige en installatietechnische deel van het project bleef binnen de begroting.

De inrichting bleek in de slotfase meer te gaan kosten dan in 2006 was begroot. Vooral in de hoge kosten voor de games en animaties was onvoldoende voorzien. Dankzij de toekenning van een groot bedrag door het Gieskes-Strijbisfonds kon begin 2013 echter het laatste gat in de aangepaste begroting worden gedekt. Daarna ontving het museum ook nog diverse particuliere bijdragen en een bescheiden bijdrage van de musical *Soldaat van Oranje*. Hoofdsponsor het vfonds, en alle andere grote donateurs en subsidiegevers – in de loop van de voorbereidingsjaren was hun aantal gegroeid tot 50 overheden en fondsen – werden door tweejaarlijkse verslagen op de hoogte gehouden en uitgenodigd voor de feestelijke opening. Aan het eind van het jaar was het kindermuseum-project – waarmee in totaal 3,6 miljoen euro was gemoeid – financieel vrijwel afgerond.

Helaas nog niet afgerond in 2013 werd de beroepsprocedure tegen de omgevingsvergunning. De zaak (die feitelijk geen bedreiging meer vormt sinds de uitspraak van de Raad van State over het bestemmingsplan in 2012) werd in februari behandeld, maar er kon het gehele jaar nog geen uitspraak volgen door onduidelijkheid over het eigendom van de buurpanden sinds het overlijden van de hoogbejaarde moeder van de indiener van het beroep. Ook het faillissement van de eerste bouwkundige aannemer in april 2012 werd nog niet afgewikkeld in 2013.

Architect en sponsor van de nieuwbouw Hans Ruijssenaars tijdens de hard hat tour voor Vrienden en relaties door het nog niet voltooide gebouw op 19 januari.

Conservator Karen Tessel (links), verantwoordelijk voor de samenstelling van Verzetsmuseum Junior, onderhield ook de contacten met de vier hoofdpersonen en de 48 'bijpersonen'. Een deel van de geportretteerden maakte gelegenheid van het aanbod om op 14 oktober met hun familieleden te bekijken hoe ze in Verzetsmuseum Junior zijn geportretteerd.

VERZETSMUSEUM Junior
THE DUTCH RESISTANCE MUSEUM

INRICHTING

Aan het begin van het jaar werden de teksten voor alle scenario's en het definitieve ontwerp vastgesteld. Centraal in Verzetmuseum Junior staan vier hoofdpersonen: de joodse Eva, zoon van verzetsouders Jan, het NSB-meisje Nelly, en Henk die met de alledaagse gevolgen van de bezetting te maken kreeg. In hun huizen kunnen korte korte verhaalelementen – verteld in de ik-vorm – worden ontdekt in geluidsfragmenten, teksten en animaties verstopt in kastjes en laadjes, waarbij ook veel authentieke documenten en voorwerpen van de hoofdpersonen te zien zijn. Een groot team werkte in 2013 aan de definitieve uitwerking en productie. De externe projectleider Amanda Vollenweider was verantwoordelijk voor de planning en voortgang; ze stuurde het projectteam en alle betrokken ontwerpers, decorbouwers, installateurs en inrichters aan. Conservator Karen Tessel was verantwoordelijk voor de samenstelling, schreef de teksten, werkte spelconcepten uit en bewaakte de kwaliteit van de uitwerking van alle teksten, animaties en spellen. Zij onderhield ook de contacten met de vier hoofdpersonen en de 48 'bijpersonen'. Hoofd educatie Gerard Mensink redigeerde de teksten met het oog op kinderen, werkte spelconcepten uit, regisseerde de kinderen die de verhalen inspraken en legde voorlaatste versies van tentoonstellingsteksten, animaties en spellen voor aan kinderklankbordgroep De Verzetsbende. Coördinator groepsbezoek en educatie Sandra ter Mijtelen assisteerde Gerard, wierf nieuwe museumdocenten en startte de scholing voor het educatieve programma.

Erlly Brugmans, ontwerpster van het half realistische, collageachtige plein met de vier huizen zorgde voor de vele rekvisieten voor de interieurs en zag toe op de bouw door decorbouwbedrijf Hollandse Handen. Christa Jesse verzorgde al het grafische werk. Studio Kloek maakte de animaties over de hoofdpersonen. Charlotte van Otterloo maakte de animatie voor de tijdmachine waarmee Verzetmuseum Junior begint. De interactieve spellen en presentaties werden ontwikkeld door Studio Kloek en Yipp. Het bedrijf VHS-BV leverde en

plaatste alle audiovisuele hardware. Rob Looman ontwierp en plaatste het licht. Deze opsomming is geenszins volledig, maar geeft een beeld van de grote variatie aan werkzaamheden die met de inrichting gepaard gingen. Het was voor alle partijen zeer stimulerend om het resultaat te zien groeien. En dat resultaat was goed, al bleek na de eerste voorbezichtiging in oktober direct dat er wat betreft de routing en de logistiek nog verbeteringen mogelijk waren. De games en audiovisuele producties draaiden nog niet meteen stabiel. Nog het hele jaar werd er gewerkt aan verbeteringen.

OPENING

Voor de openingsweek werd de wisselexpositieruimte ingericht als 'openingscafé'. Omdat het museum desondanks onvoldoende ruimte bood voor alle belangstellenden, werden er verschillende voorbezichtigingen georganiseerd. De donateurs van de Vriendenstichting kregen de primeur op 12 oktober in de ochtend. Die middag en vooravond werden (oud-)medewerkers en relaties ontvangen. Op 14 oktober vond 's morgens de persontvangst plaats; in de middag en vooravond konden alle mensen die met hun persoonlijke verhalen een bijdrage hebben geleverd, samen met hun familieleden rustig bekijken hoe ze in Verzetmuseum Junior zijn geportretteerd. 15 oktober volgden de genodigden voor een persreis van Amsterdam Marketing en 's middags waren schoolkrantredacties te gast. Op 16 oktober volgde tenslotte de officiële opening.

Met bijna 500 gasten was de opening op 16 oktober 'afgeladen vol', maar de sfeer was goed en iedereen was enthousiast over Verzetmuseum Junior en het openingsprogramma. Dat werd speels geleid door ceremoniemeester Lisa Wade, voormalig presentator van het Jeugdjournaal en de televisieserie *Dertien in de oorlog*. Sprekers waren bestuursvoorzitter Hans Blom, directeur Liesbeth van der Horst en burgemeester Eberhard van der Laan. De officiële opening werd verricht door minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap Jet Bussemaker die de helaas verhinderde minister-president Mark

Rutte verving. Zij was via een achterdeur gearriveerd en werd tijdens de start van het openingsprogramma door Verzetmuseum Junior rondgeleid door de kinderen van kinderklankbordgroep De Verzetsbende. Het laatste deel van haar bezoek was via een videoverbinding te zien in de zaal, waarna zij – gevolgd op film – in de zaal arriveerde voor een openingstoespraak. Tenslotte drukte zij als openingshandeling op een oude degelpers van de illegale krant *Het Parool* een openingspamflet.

De opening kreeg veel positieve publiciteit in tal van kranten en radio- en televisieprogramma's, waaronder lange reportages in het NOS-journaal en het Jeugdjournaal. Vooral die laatste uitzending leidde direct tot een hausse aan bezoekers in de herfstvakantie. Meer over de publiciteit, de marketingcampagne en de bezoekers aan Verzetmuseum Junior is te lezen in hoofdstuk 7.

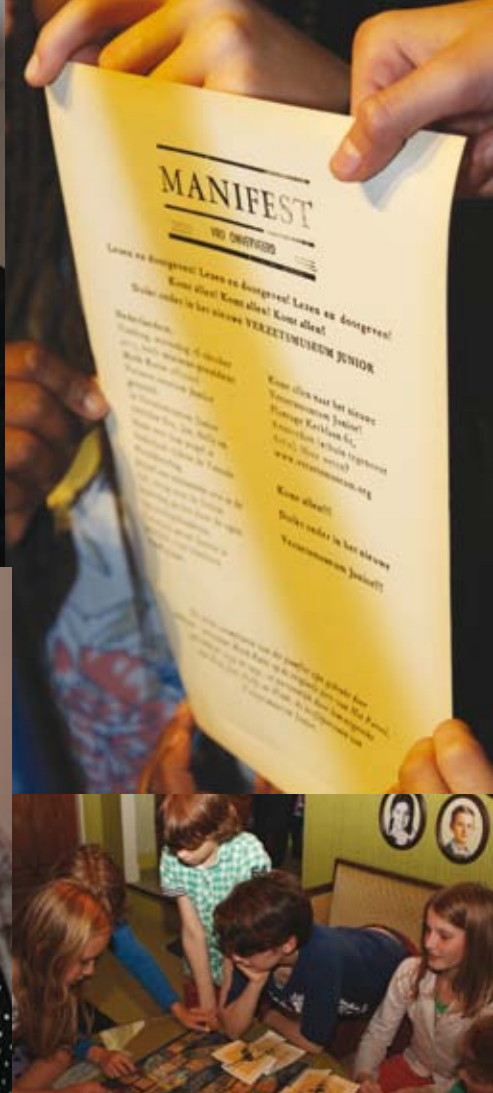

De decorbouwers van Hollandse Handen werken aan de opbouw van een nagebouwd neergestort vliegtuig in Verzetmuseum Junior. In het vliegtuig kunnen de bezoekers over de wereld vliegen om verhalen te ontdekken van kinderen uit de toenmalige Nederlandse koloniën.

OPENING VERZETSMUSEUM JUNIOR 16 OKTOBER 2013

4

COLLECTIE EN BIBLIOTHEEK

M. BOELLAARD

De meest waardevolle schenking van collectie in 2013: materiaal uit concentratiekamp Dachau van de bekende verzetsman Pim Boellaard; zijn kampjas en de deksel van zijn kampkist waarin een dambord en persoonlijke inscripties zijn gekerfd. De aanwinst kreeg veel publiciteit.

ACQUISITIE, ONTSLUITING EN BEHOUD

Het museum verwierf in 2014 84 nieuwe schenkingen van authentiek materiaal, wat er minder zijn dan de afgelopen jaren (110 in 2011, 93 in 2012). Ook het aantal opmerkelijke schenkingen lijkt af te nemen. Bijzondere aanwinsten in 2013 waren de collecties van de oud-Spanjestrider Krijn Breur en de Engelandvaarder Bastiaan Ganderheijden, en de kinderviool van de Sinti-jongen Tata Weis, die een plek kreeg in Verzetsmuseum Junior. De meest waardevolle aanwinst betrof het materiaal uit concentratiekamp Dachau van de bekende verzetsman Pim Boellaard, waaronder zijn kampjas en de deksel van zijn kampkist waarin een dambord en persoonlijke inscripties zijn gekerfd. Een persbericht over deze bijzondere aanwinst werd goed opgepakt in de media.

In 2013 werd er veel geïnvesteerd in verbeteringen ten behoeve van het behoud van de collectie. Eind 2012 was gebleken dat het belichtingsniveau op diverse plekken in het museum (door onjuiste adviezen in het verleden) veel te hoog was. Van januari t/m mei werd daarom alle verlichting in de vaste opstelling vervangen door ledlicht. Daarbij werd overal een lichtniveau van maximaal 50 lux gerealiseerd. Tevens is de collectie in de vitrines gecontroleerd op ongedierte en zijn de vitrines schoongemaakt. Om de conditie van alle permanent tentoongestelde collectie in de toekomst beter te kunnen controleren en monitoren zijn er, met veel dank aan vrijwilliger Willem Boon, uitgebreide conditierapportage-overzichten opgesteld van alle geëxposeerde collectiestukken. Tegelijk kon de standplaatsregistratie op orde worden gebracht. Er werd een plan gemaakt om in een jaarlijks terugkerende cyclus alle vitrines te openen om de collectiestukken te controleren en zo nodig maatregelen te nemen. Een medewerker in de SW-regeling (sociale werkvoorziening) werd aan het eind van het jaar ingewerkt om de controles te gaan uitvoeren.

Een andere investering in het behoud van de collectie werd gedaan naar aanleiding van de inrichting van Verzetsmuseum Junior. De 29 onderduik-schilderijen van Heinz en Erich Geiringer – de in Auschwitz overleden vader en broer van Eva uit Verzetsmuseum Junior – werden gerestaureerd. Dit werk werd uitgevoerd door Boeijnk, Boekel en Van der Knaap Schilderijenrestauratie te Haarlem.

In juli kwam het museum onverwachts in de gelegenheid om een gekwalificeerde collectieregistrator in de SW-regeling aan te stellen. Ten behoeve van de herijking in het Museumregister werd een plan gemaakt om met behulp van zijn inzet de achterstand in de collectieregistratie voor juli 2014 weg te werken. Voor de bibliotheek van het museum – die al enkele jaren uit zijn voegen barst – werd aan het eind van het jaar een plan gemaakt om boeken af te stoten.

RAADPLEGING EN UITLENING

Sinds eind 2010 is de collectie van het Verzetsmuseum digitaal raadpleegbaar via de website www.verzetsmuseum.org/collectie. Het aantal mensen dat de collectie vervolgens in het museum kwam raadplegen bleef in 2013 min of meer gelijk. Er werd in 2013 weinig collectie uitgeleend. De zogenaamde ‘stippenkaart’ met de aantallen in Amsterdam woonachtige joden, sinds 1999 als langdurig bruikleen van het NIOD in het Verzetsmuseum geëxposeerd, werd voor een periode van drie jaar uitgeleend aan het United States Holocaust Memorial Museum in Washington. Ter vervanging van het origineel in de vaste expositie werd een facsimile gemaakt.

De foto's van het Verzetsmuseum zijn sinds 2009 online raadpleegbaar via www.beeldbankwo2.nl. Hierop zijn de fotocollecties van alle belangrijke collectiebeherende instellingen op het gebied van de Tweede Wereldoorlog bijeengebracht. Via de beeldbank werden in 2013 82 foto's van het Verzetsmuseum besteld en 35 foto's gepubliceerd.

In de kleine, gespecialiseerde, door vrijwilligers bemande bibliotheek, werden dertig onderzoekers ontvangen. Voorts werden er door de bibliotheekmedewerkers, zoals de voorgaande jaren, ongeveer 300 per e-mail of telefoon ontvangen informatieverzoeken afgehandeld.

5 EDUCATIE

Vanaf de opening van Verzetmuseum Junior werd een voorlopig educatief programma getest met 380 leerlingen uit de bovenbouw basisonderwijs en 67 leerlingen van de onderbouw VMBO-MAVO. De testgroepen waren razend enthousiast, maar er bleken veel begeleidende museumdocenten nodig.

GROEPSBEZOEK

Het Verzetsmuseum heeft diverse educatieve programma's voor schoolgroepen. Ze bieden leerlingen effectief informatie over de meest ingrijpende periode uit de recente geschiedenis, én zetten aan tot alertheid ten opzichte van intolerantie en ondemocratische tendensen. In 2012 had het museum na vele jaren van groei te maken met een terugval van het schoolbezoek, mede door de verhoogde tarieven. In 2013 nam het aantal – vooral in de periode vóór de zomer – weer toe. Het jaar werd afgesloten met 15.868 bezoekers in schoolverband (nog ruim 1.000 minder dan in recordjaar 2011).

Opmerkelijk was in 2013 de forse toename van groepen uit het basisonderwijs, die mogelijk is te verklaren uit de voorpubliciteit voor Verzetsmuseum Junior. De voorgaande jaren kwam 26% van de leerlingen uit het basisonderwijs; nu 33%. Ook het aantal schoolgroepen uit het buitenland nam toe, van 8% in 2012 tot 10% in 2013. Het percentage van scholieren uit het voortgezet onderwijs nam relatief af tot 56%. Zoals de voorgaande jaren was minder dan 1% van de educatieve bezoekers inburgeraar.

Van de basisschoolleerlingen die het museum bezochten waren er 31% afkomstig uit Amsterdam, 48% uit de rest van Noord-Holland en 21% uit de rest van Nederland. Van de leerlingen van het voortgezet onderwijs waren er 21% afkomstig uit Amsterdam, 31% uit de rest van Noord-Holland, 36% uit de rest van Nederland en 19% uit het buitenland. De buitenlandse groepen waren afkomstig uit Duitsland, de Verenigde Staten, Groot-Brittannië, Frankrijk, België, Italië, Portugal en Spanje. Voor Duits- en Engelstalige groepen biedt het museum rondleidingen; anderstalige groepen maken gebruik van een audiotour.

Het museum streeft er specifiek naar om 'zwarte scholen' te bereiken en is daar ook in 2013 weer in geslaagd. Zo was de

Islamitische school *El Amien* een van de eerste scholen die Verzetsmuseum Junior heeft getest.

De meeste scholieren kregen een rondleiding of voerden een onderzoeksopdracht uit in de vaste opstelling over Nederland in de Tweede Wereldoorlog. Bijna 22% (3443 leerlingen) maakte een begeleide buurtwandeling, een toename van 7%.

Door de educatieve dienst werd er vanaf de zomer van 2013 gewerkt aan het educatieve programma voor Verzetsmuseum Junior. Al voor de opening werden de eerste schoolgroepen in het Juniormuseum ontvangen. Een voorlopig educatief programma werd vanaf de opening in oktober getest met 17 schoolgroepen (380 leerlingen) uit de bovenbouw basisonderwijs en drie groepen van de onderbouw VMBO-MAVO (67 leerlingen). De testgroepen waren razend enthousiast, maar er bleken in de vrij krappe ruimtes vol interactieve onderdelen erg veel prikkels voor de kinderen. Er is geëxperimenteerd met verschillende soorten schriftelijke opdrachten om de kinderen meer structuur en houvast te bieden. Ook was er veel aandacht voor de logistiek en de duur van de verschillende programmaonderdelen. In het voorjaar van 2014 worden het programma en de educatieve materialen definitief uitgewerkt.

De docenten van de testgroepen waren zonder uitzondering opgetogen over Verzetsmuseum Junior. Ruud Baars van het Orion College mailde na afloop van het bezoek: *"Alle lof voor de zorg die jullie nieuwe afdeling uitstraalt. We werden door jullie ook, als altijd, bijzonder vriendelijk ontvangen en begeleid. Heel erg bedankt, we zullen graag terugkomen."* Ook de leerlingen lieten veel enthousiaste reacties achter: *"Het was heel erg cool om dingen te kunnen ontdekken"* (Reinoud); *"Ik vond het heel indrukwekkend dat je de verhalen van mensen kon volgen"* (Tim); *"Het was net alsof je de oorlog echt meemaakt"* (Skyler).

MUSEUMDOCENTEN

Het Verzetsmuseum had de afgelopen jaren een team van ongeveer veertig vrijwillige, goed geschoolde museumdocenten. Het is een gemêleerde groep met onder meer (vervroegd) gepensioneerden en studenten. Vanaf de zomer van 2013 stond de educatieve dienst voor de taak om nieuwe museumdocenten te werven in verband met de uitbreiding met Verzetsmuseum Junior. In de testfase bleek al snel dat er voor de groepen in Verzetsmuseum Junior per klas vier museumdocenten nodig zijn, één voor elk subgroepje. Dat betekende dat er meer nieuwe museumdocenten nodig waren dan gepland. Er werden tot het eind van het jaar negen nieuwe museumdocenten aangetrokken die zijn gestart met het basisscholingsprogramma. Alle nieuwe en een groot deel van de ervaren museumdocenten werden daarnaast opgeleid om groepen in Verzetsmuseum Junior te begeleiden.

Het museum startte een samenwerking met de PABO-opleiding van de Hogeschool van Amsterdam. In het kader van hun maatschappelijke stage van 56 uur zullen PABO-stagiairs mede worden ingezet voor de begeleiding van schoolgroepen. Elf studenten gingen eind 2013 van start met het maken van een analyse van Verzetsmuseum Junior ter voorbereiding op de begeleiding van groepen.

Vanwege de intensieve werving, scholing en bijscholing van museumdocenten voor de uitbreiding met Verzetsmuseum Junior, kreeg één van de twee vrijwilligers voor de boekingen van het groepsbezoek, een tijdelijke aanstelling om de twee educatieve medewerkers van het museum te assisteren. Er werd voorts begonnen met de ontwikkeling van een digitaal boekingsstelsel waarmee scholen online een aanvraag voor een bezoek kunnen doen, museumdocenten zich online kunnen inschrijven en de reserveringen digitaal kunnen worden afgehandeld.

Door de uitbreiding met Verzetmuseum Junior zal het groepsbezoek van scholieren toenemen. Met negen nieuwe vrijwilligers groeide het team museumdocenten tot 45 personen. De nieuwe museumdocenten doorliepen het basisscholingsprogramma en alle nieuwe en veel van de ervaren museumdocenten werden opgeleid om groepen in Verzetmuseum Junior te begeleiden. Het museum startte ook een samenwerking met een PABO-opleiding. In het kader van hun maatschappelijke stage zullen ook PABO-studenten worden ingezet voor de begeleiding van schoolgroepen.

Voor de leraren en docenten van de vaste klantscholen werden in Verzetsmuseum Junior vier kennismakingsbijeenkomsten georganiseerd op woensdagmiddag en zaterdagochtend. De opkomst was bevredigend en de reacties uitermate positief. Een VMBO-docent liet weten: *“Op school kan ik in de les veel behandelen over de Tweede Wereldoorlog maar ik kan voor de klas natuurlijk niet bereiken wat in Verzetsmuseum Junior zal kunnen. Hier duiken de kinderen helemaal in die tijd, in die andere wereld en leven ze echt mee met de vier kinderen van toen. Daardoor zullen ze pas echt begrijpen wat het heeft betekend.”*

SPECIALE EDUCatieve PROGRAMMA'S, SAMENWERKING EN PROMOTIE

Vanaf 2007 heeft het Verzetsmuseum in het kader van het museale samenwerkingsverband in Amsterdam *Stad en Taal*, een programma voor inburgeraars. Doordat het inburgeringsprogramma nog weinig ruimte biedt voor excursies, is het aantal deelnemers al jaren laag. In 2013 werden er 58 inburgeraars ontvangen.

Het Verzetsmuseum was ook in 2013 weer betrokken bij twee educatieve programma's voor gebruik op school. Aan de hand van het lespakket *Verzet je!* gaven, gecoördineerd vanuit het Verzetsmuseum, Duitse vrijwilligers van de *Aktion Sühnezeichen Friedensdienste* (ASF) in april les aan basisscholen in het hele land. Daarnaast werd de educatieve website voor het VMBO www.walravenvanhall.nl ook in 2013 onder de aandacht van het onderwijs gebracht, en er ook gebruikt, getuige het hoge aantal webpagina's dat per bezoek werd bekeken.

Uiteraard nam het Verzetsmuseum weer deel aan de gebruikelijke educatieve samenwerkingsverbanden zoals de Holocaust Memorial Day en de MOCCA Cultuureducatiedag, met een presentatie van

het educatieve aanbod voor de scholen in Amsterdam. Ook nam het Verzetsmuseum deel aan het Cultuurbus/boot-project van MOCCA. In het kader van de jaarlijkse Kunstschooldag bezochten 184 leerlingen uit groep 8 het Verzetsmuseum.

Naast groepen uit het regulier onderwijs ontvangt het museum ook regelmatig groepen waarvoor een programma op maat wordt gemaakt. Opvallend was in 2013 een toename van groepen van Nederlandse en Duitse militairen en politiemensen in opleiding. Bijzonder waren ook twee ontvangsten, op 8 november en 13 december, van zeer zieke kinderen die, georganiseerd vanuit de *Make a Wish Foundation* en de Stichting Opkikker, de speciale wens hadden om Verzetsmuseum Junior te bezoeken.

6

EVENEMENTEN

Cees Fasseur, Ad van Liempt en Hans Goedkoop gaven op 17 januari de aftrap voor de maandelijkse bijeenkomst Helden en Schurken, die het museum organiseert met het NIOD, het Historisch Nieuwsblad en NTR/Geschiedenis24. Zij spraken voor een volle zaal over de koloniale oorlog die Nederland tussen 1945 en 1949 voerde in Indonesië.

LEZINGEN EN DISCUSSIES

Het Verzetsmuseum organiseert jaarlijks lezingen en debatten met vaste samenwerkingspartners om het thema van het museum te relateren aan de nieuwste historisch-wetenschappelijke ontwikkelingen of aan de actualiteit. De bijeenkomst die het museum al vele jaren organiseert met Stichting Sobibor ter herdenking van de opstand in vernietigingskamp Sobibor op 14 oktober 1943, kon dit jaar helaas niet plaatsvinden omdat deze samenviel met de openingsweek van Verzetsmuseum Junior.

BIJENKOMSTENSERIE HELDEN EN SCHURKEN

Van januari tot en met mei organiseerde het museum weer een maandelijkse bijeenkomst onder de titel *Helden en Schurken*, samen met het NIOD, het *Historisch Nieuwsblad* en NTR/Geschiedenis24. Alle bijeenkomsten werden goed bezocht. Op 17 januari startte de serie met een programma onder leiding van Ad van Liempt over Nederlands-Indië met Hans Goedkoop en Cees Fasseur. Op 21 februari volgde een bijeenkomst met Johannes Koll en Theo Gerritse, biografen van respectievelijk Seyss-Inquart en Rauter onder leiding van Bas Kromhout van het *Historisch Nieuwsblad*. Een maand later (21 maart) discussieerde Anton de Goede (VPRO) over de oorlogsmythos rond de schrijver Willem Frederik Hermans met Ewout Kieft en Willem Otterspeer. Op 18 april interviewde Pauline Broekema (NOS) de Hannie Schaft-partners Truus en Freddie Oversteegen. Tijdens de laatste bijeenkomst op 2 mei sprak René Kok (NIOD) met Henk Hofland en Hans Keller over hun documentaire *Vastberaden, maar soepel en met mate* uit 1974. Op zaterdag 4 mei werd de documentaire in het museum vertoond.

GEUZENPENNINGBIJENKOMST

Elk jaar organiseert het Verzetsmuseum een bijeenkomst met de laureaat van de Geuzenpenning, een prestigieuze onderscheiding voor mensen of organisaties die zich verzetten tegen politieke onderdrukking, vernoemd naar de eerste verzetsgroep in Nederland tijdens de bezetting.

Op zondag 14 maart 2013 organiseerde het museum met Amnesty International een programma rondom de Tunesische laureaat, advocate Radhia Nasraoui, over het thema *Transitional Justice*. Naast de laureaat spraken Benedicte Goderiaux, onderzoeker bij Amnesty International in Londen en Maaïke Voorhoeve, onderzoeker aan Harvard Law School naar het 'postrevolutionaire' Tunesië. Erik Schumacher (NIOD) leverde een bijdrage over *transitional justice* in Nederland na 1945. Sebastian Gottlieb verving met verve de op het laatste moment door ziekte verhinderde Heikelien Verrijn Stuart als gesprekleider. Voorafgaand aan de openbare bijeenkomst vond een besloten ontmoeting met Nasraoui plaats voor fellows van Humanity in Action.

ANTON DE KOM-LEZING

De *Anton de Kom-lezing* organiseerde het Verzetsmuseum vele jaren samen met het antidiscriminatiebureau Art.1 en dagblad *Trouw*. Wegens bezuinigingen en fusie kon Art.1 de samenwerking in 2013 niet voortzetten. Nieuwe (voorlopig stille) partner werd de Anne Frank Stichting. Hoofdspreker Ad van Liempt sprak op 19 juni onder de titel *Onafhankelijke media, boven en onder de grond* over illegale pers in tijden van oorlog. Coreferent Monique Samuel reageerde en vertelde over ondergrondse media in het hedendaagse Egypte. De bijeenkomst, onder leiding van *Trouw*-hoofdredacteur Willem Schoonen, was zeer geslaagd en werd goed bezocht.

EENMALIGE BIJENKOMSTEN EN EVENEMENTEN VAN DERDEN

Naast deze jaarlijks terugkerende evenementen organiseerde het museum eenmalige bijeenkomsten. Daarbij waren ook vaak partners betrokken. Ook werd de gehoorzaal verhuurd of beschikbaar gesteld voor bijeenkomsten van derden over aan het museum gelieerde onderwerpen.

- Op 19 en 21 januari namen de leden van de Vriendenstichting en relaties van het museum een kijkje op de bouwplaats van het kindermuseum tijdens een *hard hat tour*.
- Zondag 24 februari organiseerde het museum in samenwerking met de Stichting Herdenking Februaristaking de theatervoorstelling *STAAKT!* geschreven door de jonge theatermakers van Barbaren&Co.
- Op 23 april werd het eerste exemplaar van een heruitgave van het boek *Frits de Zwerver. Twaalf jaar strijd tegen de naziterreur* door auteur Jan Hof aangeboden aan burgemeester Eberhard van der Laan. Frits de Zwerver was de vader van hoofdpersoon Jan uit Verzetsmuseum Junior.
- Op 24 april werd het eerste exemplaar van het boek *Verzwegen levens* geschreven door Zonneke Matthee, aangeboden aan de directeur van het Verzetsmuseum Liesbeth van der Horst.
- Beliën & Van Tol Stadsverkenningen organiseerde in 2013 weer een reeks cultuurhistorische cursussen in het Verzetsmuseum.

COLLECTIEVE EVENEMENTEN

Zoals in voorgaande jaren nam het Verzetsmuseum ook in 2013 weer deel aan diverse collectieve evenementen:

- Internationale Holocaust Memorial Day in de herdenkingsweek rond 27 januari.
- Op 23 maart was er een avondopenstelling met kijkje in de nieuwbouw in het kader van Amsterdam 2013 onder de noemer *24 uur Oost*.
- Het Nationale Museumweekend op 6 en 7 april met toegang voor 1 euro, was met 637 bezoekers voor het eerst sinds jaren succesvol.

Zondag 24 februari organiseerde het museum in samenwerking met de Stichting Herdenking Februaristaking de theatervoorstelling STAAKT!, geschreven door de jonge theatermakers van Barbaren&Co.

- Ter gelegenheid van 4 en 5 mei nam het Verzetmuseum dit jaar op Bevrijdingsdag deel aan de campagne *Theater na de Dam* van het Amsterdamse 4 en 5 mei-comité met de voorstelling *Ik ben niet de oorlog* door Carolien Zimmerman. Het voorproefje van de voorstelling na de traditionele gratis avondopenstelling op 4 mei overviel en emotioneerde sommige bezoekers.
- Het museum participeerde in de organisatie van de 5 mei-activiteit *Huizen van verzet*, waarbij verzetsverhalen werden verteld in de huizen waar deze zich hebben afgespeeld.
- Met de samenwerkende culturele instellingen in de Oostelijke binnenstad nam het museum deel aan Plantage-zondag op 8 juli met gratis familierondleidingen.
- Aan de Uitmarkt op 31 augustus/1 september nam het museum dit jaar deel met een grote gezamenlijke presentatie op het Museumplein van het samenwerkingsverband De Plantage. Een nagemaakte jeep voor Verzetmuseum Junior was er één van de aandachtstrekkers.
- De Amsterdamse Museumnacht vond plaats op 2 november. In het kader van het pas geopende Verzetmuseum Junior organiseerde het museum een bescheiden programma rond het thema 'kind in oorlog', met o.a. interviews door Lisa Wade met ontwerperster Eryl Brugmans en enkele geportretteerden in het Juniormuseum, een presentatie over een autobiografisch stripverhaal van een Japans kind tijdens de Tweede Wereldoorlog door Rik Spanjers, en een theateract over Hannie Schaft. Voor de deur stond, met dank aan de organisatie *Keep Them Rolling*, de jeep uit de film *Zwartboek* als aandachtstrekker. Voor het vrij jeugdige uitgaanspubliek van de Museumnacht bleek Verzetmuseum Junior geen trekker. Er kwamen 'slechts' 1.115 bezoekers, bijna de helft van het aantal in 2012.
- In 2013 nam het museum vanaf 6 december voor het eerst deel aan het *Amsterdam Light Festival*. Omdat de wandelroute dit jaar door de Plantage Kerklaan liep, exposeerde het Verzetmuseum onder de titel *Children of the War* boven de toegangsdeuren aangelichte portretten van vier hoofdpersonen van Verzetmuseum Junior gemaakt van

bruine tape door de kunstenaar Max Zorn. In de gehoorzaal hing een lichtkunstwerk met een portret van een Amsterdamse verzetsman. Op 17 december was er een avondopstelling in het kader van het *Light Festival* met 85 bezoekers.

- Ook nieuw was de deelname aan de *Museumjeugduniversiteit*. Op 10 november gaf conservator Karen Tessel aan ruim 40 kinderen een college met als titel *Hoe maak je een kindermuseum?*

Een nagemaakte jeep voor Verzetmuseum Junior was één van de aandachtstrekkers op de Uitmarkt op 31 augustus/1 september op het Museumplein. Het Verzetmuseum maakte hiermee deel uit van een zeer geslaagde grote presentatie van het samenwerkingsverband De Plantage.

7 PUBLIEK, MARKETING EN PR

2013 was voor het Verzetsmuseum een topjaar voor de buitenlandse bezoekers. Van de individuele bezoekers kwam maar liefst 77% uit het buitenland. Daarvan kwam 53% uit Angelsaksische landen, 17% uit de rest van West-Europa en 6% uit Azië, Zuid-Amerika en Afrika. De meeste buitenlandse bezoekers gebruikten de audiotours. Aan het begin van het jaar werd het Italiaans toegevoegd als beschikbare taal.

BEZOEKERS

Ondanks het bescheiden tentoonstellingsprogramma en de 'slecht' bezochte Museumnacht ontving het Verzetsmuseum een record van 63.511 bezoekers.

Het museum houdt maandelijks gedurende een week een enquête onder de individuele bezoekers. In combinatie met de verschillende categorieën bezoekers die het kassasysteem registreert, heeft het museum een redelijk goed beeld van het profiel van de bezoekers en van de trends en ontwikkelingen in de samenstelling van de bezoekers. Hieruit blijkt dat het museum het in 2013 vooral goed deed bij de buitenlandse bezoekers. Het aantal bezoekers uit Nederland, dat de afgelopen vijf jaar gemiddeld lag op 34%, lag in 2013 slechts op 23% (waarvan 9% uit de regio Amsterdam en 15% uit de rest van Nederland). Dit terwijl het aantal Nederlandse bezoekers na de opening van Verzetsmuseum Junior spectaculair toenam. In december ontving het museum voor het eerst sinds de verhuizing naar de Plantage in 1999, zelfs meer Nederlandse dan buitenlandse bezoekers.

Van de 77% individuele bezoekers afkomstig uit het buitenland kwam er 53% uit Angelsaksische landen, 17% uit de rest van West-Europa en 6% uit Azië, Zuid-Amerika en Afrika. Zoals ook in 2012 is er een lichte stijging te zien van het aantal bezoekers van buiten West-Europa.

Het museum ontving in 2013 meer volbetalende bezoekers dan verwacht. Maar ook de Museumkaart bleef onverminderd belangrijk voor het Verzetsmuseum; het aantal gebruikers lag evenals vorig jaar rond de 20%. Het aantal bezoekers met een I Amsterdam Card lag met 8% van het totaal nog vrijwel even laag als in 2012.

Het aantal bezoekers dat het museum voor het eerst bezocht, nam opnieuw toe en lag op 91%. Dit is niet zo verwonderlijk gezien het hoge aantal buitenlandse bezoekers en de aandacht voor Verzetsmuseum Junior.

Wat betreft de leeftijdsverdeling waren er door de opening van Verzetsmuseum Junior medio oktober aanzienlijke verschuivingen te zien. Het percentage kinderen nam toe van 7% in 2012 tot 12% in 2013.

Uit de verkoop van het nieuwe familie-ticket blijkt dat relatief vaak twee ouders het museum bezochten met één kind. Ook het percentage bezoekers tussen de 26 en 50 jaar nam toe: van 34% in 2012 tot 40% in 2013. Het aantal oudere bezoekers nam relatief af: de groep tussen 50 en 65 jaar van 27% tot 22% en de 65+-ers van 18% tot 12%.

BEZOEKERSAANTALLEN 2013

Individuele bezoekers	45.504
Groepsbezoek volwassenen en bezoekers evenementen	2.139
Groepsbezoek basisonderwijs	5.291
Groepsbezoek voortgezet onderwijs	8.862
Groepsbezoek buitenland/inburgeraars	1.715
Totaal	63.511

AUDIOTOURS

Het toegenomen aantal buitenlandse bezoekers vertaalde zich ook in een toegenomen gebruik van de audiotours via podcatchers, die het museum kosteloos aan de bezoekers beschikbaar stelt. Er werden op de deur en in de garderobe extra borden geplaatst om te stimuleren dat de podcatchers ook weer worden ingeleverd. Aan het begin van het jaar werd het Italiaans toegevoegd als beschikbare taal. In 2013 werden de tours 14.717 keer uitgeleend. Engels 9.292 keer; Spaans 1.497, Duits 1.240, Nederlands 1.283, Frans 1.006 en Italiaans 399 keer.

Verzetsmuseum Junior is voor Engelstalige bezoekers toegankelijk gemaakt met de audiotour. De vier kinderstemmen zijn in het Engels te horen en de Nederlandstalige tekstborden zijn te beluisteren in een volwassen voice-over. Van deze audiotour is vanaf de opening medio oktober ruim 300 keer gebruik gemaakt.

MARKETING EN PR

De marketing en PR stond in 2013 volledig in het teken van de opening van Verzetsmuseum Junior. PR-medewerkster Marjolien Marreveld ontwikkelde samen met grafisch vormgeefster Christa Jesse en copywriter Jan Bannink, die pro bono werkte, een sterke marketingcampagne gericht op de vier hoofdpersonen. Er was een regionale en landelijke radio- en televisiereclamecampagne en in Amsterdam werd een serie van vier posters uitgehangen met opvallende portretten van Eva, Jan, Nelly en Henk in combinatie met een korte nieuwsgierigheid prikkelende tekst. In iets aangepaste vorm werden deze portretten allereerst uitgebracht als freecards voor in de entreehal-presentatie *The making of Verzetsmuseum Junior*. Het museum ontving veel complimenten voor de campagne, maar er waren ook kritische reacties vanuit joodse kring op de slogan 'Duik onder in Verzetsmuseum Junior'. De opening van het nieuwe Juniormuseum werd ook opgenomen op de peperbusaffiches en in andere media-uitingen van de Amsterdam 2013-campagne van Amsterdam Marketing.

De opening van Verzetsmuseum Junior kreeg naar verwachting erg veel publiciteit, on- en offline. *Het Parool* was mediapartner en zorgde voor meerdere artikelen, een paginagrote advertentie en een lezersaanbieding. Op televisie waren er uitgebreide items op het *NOS-journaal*, het *Jeugdjournaal*, *Hart van Nederland* van SBS6, NCRV's *Schepper & Co*, diverse uitzendingen van Omroep Max en de lokale journaals van AT5 en RTV Noord-Holland. Tal van radioprogramma's, waaronder *Met het oog op morgen*, *Opium Radio* en *Radio 1 Journaal*, besteedden aandacht aan de opening en er verschenen grote artikelen in *Het Parool*, *Trouw*, *Het Reformatorisch Dagblad*, *Metro* en in de regionale pers in de Randstad. *NRC-Handelsblad* en *De Telegraaf* plaatsten foto's. Hoofdpersonen Eva, Jan en Henk, en de kinderen van de kinderklankbordgroep De Verzetsbende traden veelvuldig op in de publiciteit.

Welkom bij Albert Heijn Amsterdam

30% 30% 30%
Jubileum
plakkaat
kortage
pakket

Met vormgeefster Christa Jesse en copywriter Jan Bannink ontwikkelde het museum een sterke poster-campagne met opvallende portretten van alle vier de hoofdpersonen.

als ik
langsloop
spugen ze
op de grond

DUIK ONDER IN HET NIEUWE
VERZETSMUSEUM
THE DUTCH RESISTANCE MUSEUM **Junior**

we n...
een p...
vers...
in...

DUIK ONDER IN HET NIEUWE
VERZETSMUSEUM
THE DUTCH RESISTANCE MUSEUM

Ook de media voor kinderen zoals *Kidsweek*, *Kidsproof* en NCRV's *Zapp Live-TV* besteedden aandacht aan de opening en in de maanden daarna volgden zeer positieve recensies in het *Historisch Nieuwsblad* en de bladen voor betrokkenen bij de Tweede Wereldoorlog (*Auschwitz Bulletin*, *Contactblad 40-45*, *Aanspraak*). Vele andere websites maakten melding van de opening. De deelnemende instellingen van De Plantage feliciteerden het museum met een bannercampagne op hun websites. Het Joods Historisch Museum nam een zeer gewaardeerde aankondiging van Verzetsmuseum Junior op in zijn nieuwsbrief.

Enkele citaten uit de publiciteit:

“Als er één museum is dat kinderen op een eigentijdse manier helder en begrijpelijk inzicht verschaft in het dagelijks leven tijdens de Tweede Wereldoorlog, dan is dat het Verzetsmuseum Junior in Amsterdam wel.”

Meindert van der Kaaij, *Trouw*, 15 oktober 2013

“Geschiedenis zoals die nog niet zo vaak te zien was in musea en die soms heel dichtbij komt.”

Museumtijdschrift, 17 oktober 2013

“Verzetsmuseum Junior is erin geslaagd het verhaal van de Tweede Wereldoorlog voor kinderen uiterst aantrekkelijk en toegankelijk te presenteren.”

Saskia van Loenen, *NRC-Handelsblad*, 18 oktober 2013

“Het Verzetsmuseum Junior is stiekem minstens zo leerzaam voor volwassenen.”

Margriet Oostveen, *NRC-Handelsblad*, 30 oktober 2013

“Verzetsmuseum Junior [is] leerzaam, aangrijpend en boeiend. Aan het einde (...) is de bezoeker ondergedompeld in de verhalen van de kinderen. Daarbij is het gelukt om morele oordelen te vermijden en hun beleevingswereld intact te laten zonder op de knieën te gaan.”

Marchien den Hertog, *Historisch Nieuwsblad*, december 2013

Om Verzetsmuseum Junior onder de aandacht te brengen werden er ook kortingsacties georganiseerd. Er waren ter kennismaking acties met NUON, *Het Parool*, de Rabobank, de Nederlandse Spoorwegen en *Museumkaart Magazine*. De respons was wisselend, maar de acties leverden ook waardevolle aanvullende publiciteit.

Ook in Nieuwsbrieven van het museum zelf stond de opening van Verzetsmuseum Junior centraal. Aan het eind van het jaar werd de herziening van de algemene folder van het museum, nu half gewijd aan Verzetsmuseum Junior, in voorbereiding genomen.

Naast alle publiciteit over Verzetsmuseum Junior kregen ook enkele kleine berichten van het Verzetsmuseum veel aandacht. De aanwinst van de kampcollectie van Pim Boellaard kreeg items in onder meer het *RTL-Nieuws*, *Hart van Nederland*, *Trouw*, *Het Parool* en *De Telegraaf*. Een bericht over de onderdelen in het museum gewijd aan het Sinterklaasfeest in oorlogstijd resulteerde in publiciteit in – opnieuw – *De Telegraaf*, *NRC-Handelsblad*, *Wekker Wakker Radio* en het *Noord-Hollands Dagblad*.

Samenwerkingspartners waren weer onmisbaar bij het promoten van de programma's van lezingen en debatten. *Historisch Nieuwsblad* plaatste meermalen grote aankondigingen van de serie *Helden en Schurken*. Voor de Anton de Kom-lezing was het dagblad *Trouw* wederom de vaste gewaardeerde mediapartner. Ook *Geschiedenis-magazine*, *Aanspraak* en *Checkpoint* besteedden aandacht aan de activiteiten van het Verzetsmuseum.

In het kader van samenwerkingsverband De Plantage werd de online zichtbaarheid van het Verzetsmuseum via www.deplantage-amsterdam.nl verbeterd. Op en rond het Mr. Visserplein werd een gezamenlijke buitententoonstelling vervaardigd: *Plantageportetten*. Op het paneel van het Verzetsmuseum is een portret van Gerrit van

der Veen afgebeeld. Op 10 oktober werd de tentoonstelling geopend door de wethouder Cultuur Carolien Gehrels.

Voor de buitenlandse markt realiseerde het Verzetsmuseum in 2013 weer vermeldingen op en in vele toeristische websites, plattegronden en informatiegidsen. In de vakanties zijn folders verspreid in de Amsterdamse hotels en er is af en toe geadverteerd in onder meer *Amsterdam Journal*.

De verkoop van e-tickets, vooral gericht op buitenlandse toeristen, was in 2013 nog niet zeer succesvol. De verkoop via *Minicards* werd wegens gebrek aan resultaat stopgezet. De online verkoop via *Plusticket.nl* sloeg evenmin aan. Meer resultaat hadden de in 2013 geïntroduceerde Holland Pass en Holland Pass-vouchers, met 1.077 bezoekers.

Eva, Jan en Henk, hoofdpersonen uit Verzetsmuseum Junior, traden veelvuldig op in de publiciteit. Hier staat Jan Slomp, zoon van Frits Slomp die de landelijke onderduikhulp organiseerde, voor de camera van het Jeugdjournaal en de microfoon van het Radio 1 journaal. De marketing en PR-activiteiten stonden in 2013 volledig in het teken van de opening van Verzetsmuseum Junior.

EXPOSITIES

Verzetsmuseum Amsterdam heeft drie vaste exposities: Nederland in de Tweede Wereldoorlog, Nederlands-Indië en het nieuwe Verzetsmuseum Junior.

In 2013 vernieuwde het Verzetsmuseum de website in plezierige samenwerking met het bedrijf Driebit. Inhoud en vorm werden aangepast en geschikt gemaakt voor gebruik via mobiele telefoons en tablets. Uiteraard kreeg de website een nieuw onderdeel over Verzetsmuseum Junior.

WEBSITES

Eind 2012 bleek dat het besturingssysteem van de website www.verzetsmuseum.org niet meer zou worden ondersteund. De migratie naar een ander CMS zou veel werk vergen, dus werd besloten deze aanleiding aan te grijpen om de website als geheel te herzien, wat betreft vorm en inhoud. De nieuwe website zou ook geschikt worden gemaakt voor gebruik via mobiele telefoons en tablets en ruimte bieden voor een geïntegreerd nieuw onderdeel over Verzetmuseum Junior. Na een uitgebreide oriëntatie op bedrijven om deze klus mee te klaren, werd gekozen voor Driebit uit Amsterdam. In nauwe en plezierige samenwerking met het museum werd de nieuwe site ontwikkeld. Het was veel werk om alle onderdelen van de zeer uitgebreide website aan te passen, over te plaatsen en alle conversiefouten te herstellen. Naast al het werk aan Verzetmuseum Junior hadden webmaster en hoofd educatie Gerard Mensink, en zijn educatiecollega Sandra ter Mijtelen er erg veel werk aan. Het lukte om de nieuwe website, met de opening van Verzetmuseum Junior in oktober online te laten gaan.

Steeds meer bezoekers bereiden zich voor op een bezoek aan het Verzetmuseum via de website. De website is daarom voorzien van onderdelen in het Engels, Duits, Frans, Spaans en Italiaans. Het aantal unieke bezoekers, ongeveer 200.000 in 2012, is in 2013 waarschijnlijk met 10% gestegen; vanwege de migratie ontbreken de cijfers van enkele maanden.

De door het Verzetmuseum geproduceerde en beheerde website www.walravenvanhall.nl werd in 2013 7681 keer bezocht, ten opzichte van 9.855 keer in 2012. Hoewel het aantal bezoekers afnam, nam het aantal bekeken pagina's toe: van 22.169 in 2012 tot 26.878 in 2013, wat wijst op het educatieve gebruik waar de site voor is bedoeld.

SOCIALE MEDIA

Begin 2013 werd een sociale media-beleidsplan opgesteld en besproken. Er werd besloten om de activiteiten op Twitter niet voort te zetten, en regelmatig dan voorheen berichten, foto's en filmpjes te plaatsen op Facebook. Vooral over de opbouw van Verzetmuseum Junior werden de volgers op de hoogte gehouden. Hun aantal nam toe van 300 aan het begin van het jaar tot 603 eind december.

Het museum bleef ook filmpjes plaatsen op *YouTube*. Eind 2012 waren er 48 filmpjes van het Verzetmuseum op *YouTube* te zien, met gezamenlijk 58.501 views; eind 2013 waren het 58 filmpjes met 75.177 views. De filmpjes van Verzetmuseum Junior die op de website zijn te zien, zijn geplaatst op Vimeo, dat beter past in het nieuwe websiteontwerp en dat een betere kwaliteit biedt dan *YouTube*. Medio oktober 2013 zijn er 38 filmpjes op Vimeo geplaatst die tot het einde van het jaar 4.440 keer zijn bekeken.

Een belangrijke conclusie van het sociale mediaplan was om bezoekers meer te gaan stimuleren om hun enthousiasme over het museum te delen op de sociale media. Er werd daarom WIFI aan gelegd in het gehele museumgebouw. Dit had een gunstig effect op het altijd al grote aantal positieve recensies op de sociale netwerken met aanbevelingen van gebruikers, zoals *Tripadvisor* en *Yelp*. In zomer 2013 werd dit bekroond doordat het Verzetmuseum een van de winnaars werd van de *Tripadvisor Travellers Choice Award 2013*. Het Verzetmuseum kwam van alle musea in Nederland op een vierde plaats! Op *Yelp* scoorde het museum wederom een waardering van 4,5 uit een maximum van 5.

Enkele citaten van *Tripadvisor*: “*Excellent museum... So glad I did as it was well worth it*”; “*Even if you do not like history, this museum should be visited to understand the ordeal caused by the Nazis*”; “*Interesting and very well laid out*”; “*Of the ten museums I visited while in the Netherlands, this is the one that I remember.*”

Enkele citaten van *Yelp*: “*What I admired most about the Verzetmuseum is that it felt honest. (...) I greatly admire this museum for honouring the memory of the war years in such a comprehensive way*”; “*Sehr interessantes und vielfältiges Museum*”; “*Absolute Pflichtveranstaltung wenn man in Amsterdam ist.*”

Nieuw voor het Verzetmuseum waren de positieve recensies op de beoordelings-sites voor kinderattracties. Op Museumkids.nl kreeg Verzetmuseum Junior een zeer hoog aantal beoordelingen en het gemiddelde cijfer 8,4. Daarnaast verschenen er enthousiaste recensies op Cultuurbaarbaartjes.nl: “*Door in de levens van vier kinderen te duiken, krijg je spelenderwijs een inkijk in hoe het geweest is in die tijd. Prachtige opzet. Wij zijn ruim twee uur binnen geweest! (...) Wij waren enorm onder de indruk. Niet alleen vroegen wij ons af 'waarom deden ze dat?' 'wat is er dan mis met de joden' 'dat slaat toch nergens op'. Nog dagen later hadden we vragen. Gelukkig hadden de vier kinderen het overleefd! (Dat blijkt aan het einde van de tentoonstelling, dan zie je ze als volwassenen terug). (...) Wij geven de tentoonstelling een 10, fantastisch!*”

DICHTER, BEELDHOUWER EN verzetsheld

Op 10 oktober 1943 werd de Plantageportet in Amsterdam opgevoerd. Het was een gezamenlijke actie van de culturele instellingen in de Oostelijke binnenstad. De Portet was een portret van de Portet, een portret van de Portet, een portret van de Portet. Het was een gezamenlijke actie van de culturele instellingen in de Oostelijke binnenstad. De Portet was een portret van de Portet, een portret van de Portet, een portret van de Portet.

'Op! - de dood of de vrijheid'

18

Verzetmuseum
Gerrit Klaerner Museum
Klaernermuseum.nl

PIJK, INLETTING AAN WIS!
De Plantageportet is een monument van de Portet, een portret van de Portet, een portret van de Portet. Het was een gezamenlijke actie van de culturele instellingen in de Oostelijke binnenstad. De Portet was een portret van de Portet, een portret van de Portet, een portret van de Portet.

De Plantage Amsterdam
P.O. Box 10000, 1000 AA Amsterdam
020 611 1111

De Plantage, het samenwerkingsverband van de culturele instellingen in de Oostelijke binnenstad, richtte zich op een gezamenlijke effectievere en duurzame bedrijfsvoering. Uiteraard bleef De Plantage ook werken aan promotie van de buurt. Op en rond het Mr. Visserplein werd een gezamenlijke buitententoonstelling vervaardigd: Plantageportetten. Op het paneel van het Verzetmuseum is een portret van Gerrit van der Veen afgebeeld. Op 10 oktober verrichtte wethouder Cultuur Carolien Gehrels de opening.

RELATIES

Het Verzetsmuseum ontving in 2013 twee buitenlandse delegaties: op 22 augustus een delegatie Deense museum-, onderwijs- en archiefmedewerkers ter voorbereiding van een grote tentoonstelling over de bezetting in Denemarken; op 28 november vertegenwoordigers van het Duitse Dachau-comité vanwege de voorgenomen samenwerking voor een tentoonstelling in het Verzetsmuseum in 2015. Het museum ontving – zowel voor als na de opening – verder veel subsidiegevers en sponsors van Verzetsmuseum Junior. En uiteraard werden er vele directbetrokkenen bij de oorlog ontvangen die hun collectie en verhalen beschikbaar hadden gesteld voor Verzetsmuseum Junior.

Stafleden traden ook buiten het museum op als spreker. Op 12 maart was de directeur hoofdspreker bij de presentatie van het boek *Nummers die een ziel hebben*, geschreven door verzetsman Mom Wellenstein over zijn gevangenschap in het Nationaal Monument Kamp Amersfoort. Op 12 april sprak de directeur over de inzet van klankbordgroepen voor de Salon de Museologie in het Amsterdamse Arcam-gebouw. Op 26 april sprak de conservator over het Verzetsmuseum Junior tijdens de uitreiking van de Frits de Zwerfverprijs, een opstelwedstrijd voor kinderen, in het gemeentehuis van Hardenberg. Op 7 november nam de conservator deel aan een paneldiscussie tijdens een bijeenkomst van het Netwerk Oorlogsbronnen.

Het museum nam zoals gebruikelijk weer deel aan de belangrijkste herdenkingen, zoals de Auschwitz Herdenking, de herdenking van de Februaristaking, de aanslag op het bevolkingsregister en de Nationale Dodenherdenking op de Dam in Amsterdam.

Om in een tijd van bezuinigingen in de cultuursector de krachten te bundelen werden diverse samenwerkingsverbanden in 2013 verder geïntensiveerd. De Plantage, dat de culturele instellingen in de Oostelijke binnenstad onder de aandacht brengt, verlegde zijn

activiteiten en ging ook streven naar een gezamenlijke effectievere en duurzame bedrijfsvoering. In 2013 bleek de gezamenlijke inkoop van duurzame energie het museum ook een forse besparing te hebben opgeleverd. Om ook in het kader van het Overleg Amsterdamse Musea (OAM) effectiever te kunnen samenwerken werd het SAM opgericht, de Samenwerkende Amsterdamsche Musea. De Anne Frank Stichting werd – voorlopig stille – partner voor de organisatie van de *Anton de Kom-lezing*. Er werden gesprekken gevoerd met Amnesty International over een permanent partnerschap voor de Geuzenpenningbijeenkomst. Met het NIOD werden besprekingen gevoerd over een gezamenlijke tentoonstelling in 2015.

De landelijke samenwerking in de Stichting Musea en Herinneringscentra 40-45, waarvan de directeur van het Verzetsmuseum bestuursvoorzitter is, kreeg in 2013 steeds meer vorm door de inzet van Max Meijer, die dankzij een bijdrage van het fonds in 2012 werd aangesteld als projectsecretaris. In samenwerking met het Nationaal Comité 4 en 5 mei werkte de stichting onder meer aan de begin 2014 te openen tentoonstelling *De Tweede Wereldoorlog in 100 voorwerpen*.

8

ORGANISATIE

Personeel en vrijwilligers tijdens de kerstborrel. Er werden in 2013 vier personeelsborrels georganiseerd. Er waren werkbezoeken aan het NIOD en op 1 juli ging het jaarlijkse uitje naar het Spoorwegmuseum, het Universiteitsmuseum en de Hortus in Utrecht.

BESTUUR

Conform de voornemens in het kader van de Code Culturele Diversiteit traden er in 2013 twee nieuwe bestuursleden aan van allochotone komaf. In juni trad Acelya Ozkan toe en in september Manon Pattynama. Beide dames hebben zinvolle aanvullende expertise ter versterking van het bestuur: Ozkan als specialist op het gebied van sociale media en Pattynama als architect. De bestuursleden Duco Adema, Dineke Stam en penningmeester Hans Hoek werden na hun termijn van vier jaar herbenoemd. Hoek gaf aan na de afrekening van het kindermuseumproject te willen aftreden. Het bestuur vergaderde zoals gebruikelijk vijf keer.

PERSONEEL

De succesvolle opening van Verzetsmuseum Junior was voor het personeel en de vrijwilligers een feestelijk en stimulerend hoogtepunt. Het was voor velen een kroon op het werk, die weer nieuwe energie gaf. Het museum had daarnaast in 2013 minder personele problemen dan de voorgaande jaren. Wel bleef het nog moeilijk voor het museum om een goede invulling te geven aan de administratieve functie. Door het plotselinge vertrek van een administrateur in december 2012, werd er een tijdelijke administrateur via een detachingsbureau aangetrokken. Tegelijkertijd werd een sollicitatieprocedure gestart. De per half april aangestelde opvolger voelde zich niet thuis in de organisatie. Vanaf half september werd daarom een andere kandidaat uit de sollicitatieprocedure aangesteld. Al snel bleek deze, na jaren van zoeken en behelpen, het werk uitstekend aan te kunnen.

Een ander langdurig knelpunt op personeel gebied werd in 2013 eveneens opgelost, door een pijnlijke maar noodzakelijke maatregel. Na de opheffing van de subsidieerde ID-banen in 2009, en de keuze om te gaan werken met vrijwillige baliemedewerkers onder leiding van een betaalde baliecoördinator, was de enige regulier betaalde

baliemedewerkster feitelijk overbodig geworden. Zij was daarnaast langdurig ziek. Het museum kon haar na twee jaar ziekte geen passend werk meer bieden en vroeg en kreeg toestemming om haar op bedrijfseconomische gronden te ontslaan.

De technisch medewerker in de gesubsidieerde Sargentini-regeling bleef in 2013 kampen met gezondheidsklachten. Door aanstelling van twee technische medewerkers in de sociale werkvoorziening in 2012, kon het technische werk toch redelijk naar behoren worden verricht.

Een onverwachtse kans deed zich voor door aanbod van een gekwalificeerde collectieregistrator in de sociale werkvoorziening, juist in de periode dat een goede vrijwillige collectieregistrator betaald werk vond en vertrok. De nieuwe registrator startte zijn werkzaamheden half juli. Door zijn inzet kon een goede start worden gemaakt met het wegwerken van de achterstand in de collectieregistratie.

Om de tweekoppige educatieve dienst te ondersteunen met het ontwikkelen van het educatieve programma voor Verzetsmuseum Junior en de uitbreiding van het team van museumdocenten, werd een van de vrijwillige groepsbezoekregistratoren vanaf oktober parttime aangesteld voor een periode van acht maanden.

Per 31 december 2013 bestond het vaste personeelsbestand van het museum uit twaalf personen. Dit betreft negen mensen met een regulier, parttime dienstverband (6,3 fte) en drie mensen in een gesubsidieerde functie (2,6 fte). Daarnaast werkten er vijf mensen via detachering vanuit de sociale werkvoorziening bij het museum. Voorts waren er freelancers en stagiaires actief en vele vrijwilligers. Eind 2013 had het museum 103 vrijwilligers, onder wie 32 balievrijwilligers en 45 museumdocenten. Naast negen nieuwe museumdocenten, werden er in de loop van het jaar wegens ziekte en

vertrek van anderen ook twaalf nieuwe vrijwillige baliemedewerkers geworven en ingewerkt. Een overzicht van alle medewerkers en vrijwilligers is achterin dit verslag opgenomen.

Ter scholing en bijscholing werden er studiedagen bijgewoond, cursussen gevolgd en interne scholingsbijeenkomsten georganiseerd. Een groot aantal medewerkers en vrijwilligers volgde wederom de (herhalings)cursus Bedrijfs hulpverlening. De directeur woonde het jaarlijkse Museumcongres bij.

Uiteraard was er ook ruimte voor ontspanning. Er werden vier personeelsborrels georganiseerd. Op 7 en 14 mei was er een personeels- en vrijwilligersbezoek aan het NIOD. Op 1 juli ging het jaarlijkse uitje voor alle medewerkers en vrijwilligers naar Utrecht waar het Spoorwegmuseum, het Universiteitsmuseum en de Hortus werden bezocht.

MUSEUMREGISTER

Najaar 2012 deed het museum een aanvraag voor herijking ten behoeve van het Museumregister. Het Verzetsmuseum ging begin 2013 in gesprek met de Stichting Museumregister omdat het de recente strengere eisen deels als bureaucratisch had ervaren. De stichting stond open voor deze feedback. In september keurde de stichting Museumregister de herijking goed, onder voorwaarde van aanlevering van aanvullende gegevens van licht- en klimaatmetingen en een plan voor het wegwerken van de achterstand in de collectieregistratie. Om dat eerste zo te doen dat het ook structureel zinvol zou zijn, werden uitgebreide conditierapportage-overzichten opgesteld van alle geëxposeerde collectiestukken. De aanvullende informatie werd aan het eind van het jaar bij de Stichting Museumregister aangeleverd.

Gezicht op de nieuwbouw van het Verzetsmuseum, ontworpen door architect Hans Ruijsseenaars. Hij koos voor gebruik van natuurlijke materialen en een gebogen dak begroeid met bontgekleurd sedum. Rechts de achtergevel van gebouw Plancius.

HUISVESTING EN FACILITEITEN

Er stonden in 2013 geen grote onderhoudswerkzaamheden gepland in het kader van het MOP (Meerjaren Onderhouds Plan). Toch kreeg het museum – naast de voltooiing van de nieuwbouw voor Verzetsmuseum Junior – met allerlei onderhoudskwesties te maken. Begin 2013 werden het oude en nieuwe gebouw wat betreft leidingen en klimaatapparatuur definitief aan elkaar gekoppeld. Het gaf enige overlast in de oudbouw. Toen het plafond van het vergaderzaaltje open lag omdat er leidingen werden getrokken veroorzaakte dat hevige lekkage op een plek waar het vaker had gelekt. Voordeel was dat het probleem nu definitief kon worden opgelost. In maart was er ernstige lekkage in de werkplaatsen. De oorzaak, een lekkende regenpijp van een buurman, werd gelukkig snel gevonden. Aanleg van een nieuwe rioolafvoer voor de nieuwbouw in het invalidentoilet in de oudbouw, was aanleiding om alle publiekstoiletten te renoveren en de vloertegels te vervangen.

Het hele jaar door had het museum veel te stellen met de klimaatapparatuur. In februari bleek dat de nieuwe koelmachine niet werkte. Daaruit bleek de koelvloeistof geheel verdwenen; wat de installateur niet kon verklaren. In mei liep de afvoer van de stoombevochtiger over, en in juni waren er weer storingen. In de zomer werd het bloedheet in de nieuwe kantoren en was de luchtvochtigheid in Verzetsmuseum Junior veel te hoog en instabiel. Daar moest inmiddels kwetsbare collectie in worden geplaatst. Er werden tijdelijk losse ontvochtigers gebruikt om het klimaat te reguleren. Het museum had te maken met drie partijen – de installatie-adviseur, het onderhoudsbedrijf van de oude installaties en de installateur van de nieuwe installaties, wat een complicatie was voor het vinden van oplossingen. Er werden allerlei verbeteringen doorgevoerd; het klimaat werd stabiel maar was aan het eind van het jaar nog steeds niet optimaal.

Vanwege jarenlange onvrede over de twee installateurs die de elektrotechnische en werktuigbouwkundige installaties van het museum in onderhoud hadden, werden de contracten per 1 januari 2014 opgezegd. Door installatieadviseur Sweegers en De Bruijn werd een bestek geschreven voor aanbesteding van het installatie-onderhoud. Voor zowel de elektrotechnische als werktuigbouwkundige installaties kwam de firma Kuijpers uit Utrecht als beste uit de bus.

Op ICT-gebied kreeg het museum in het voorjaar te maken met regelmatige uitval van het internet, met niet werkende pinapparaten en scanners van de Museumkaart en I Amsterdamcard tot gevolg. Oorzaak bleek de te krap geworden geheugencapaciteit van de server, die werd uitgebreid.

Het museumrestaurant kreeg aan het begin van het jaar een nieuwe exploitant en ging weer Plancius heten. Het museum hervatte het gesprek over de scheiding van de energiemeters. Er werden uiteindelijk afspraken gemaakt, maar de uitvoering werd verschoven naar 2014.

VRIENDENSTICHTING

De Vriendenstichting levert jaarlijks een substantiële bijdrage aan de exploitatie van het museum. Bovendien biedt de Vriendenstichting het museum een belangrijke morele steun. Het aantal donateurs neemt door het wegvallen van de verzetsgeneratie al jaren langzaam af. In 2013 heeft het bestuur van de Vriendenstichting de (aanstaande) opening van Verzetsmuseum Junior benut voor de werving van nieuwe vrienden. Bij veel bijeenkomsten waren er bestuursleden van de vrienden aanwezig en werden de aanwezigen geënthousiasmeerd om het museum structureel te ondersteunen.

Ondanks de werving van nieuwe donateurs nam het aantal vrienden licht af, vooral door overlijden. Maar er waren dit jaar – wat opvallend is – ook afmeldingen vanuit financiële overwegingen. Het museum had eind 2013 ca. 1300 vrienden, die twee maal een nieuwsbrief ontvingen. Door één grote extra bijdrage nam de gemiddelde bijdrage per Vriend toe. Er kon ruim 40.000 euro aan het museum worden gedoteerd, waarin ook een bedrag van ca. 4.000 euro uit december 2012 is opgenomen.

De jaarlijkse Vriendendag was dit jaar een voorbezichtiging van Verzetsmuseum Junior. Op zaterdag 12 oktober waren de vrienden de eersten die het zojuist voltooide kindermuseum te zien kregen. In de zaal werden in het Verzetsmuseum Junior geportretteerden geïnterviewd. Het was een zeer goed bezochte bijeenkomst, die door de vrienden zeer werd gewaardeerd.

De Vrienden van het museum kregen op 12 oktober de primeur bij de allereerste voorbezigting van Verzetsmuseum Junior. In de gehoorzaal werden doorlopend in Verzetsmuseum Junior geportretteerde kinderen uit de oorlogsjaren geïnterviewd. Uiteraard kon het publiek vragen stellen. Rechts met de microfoon voorzitter van de Vriendenstichting Duco Adema.

FINANCIËN

In 2013 ging voor het museum ook financieel een nieuwe fase in. Het gebouw werd aanzienlijk uitgebreid met extra kosten voor energie, schoonmaak en onderhoud tot gevolg. Vanaf de opening zijn er extra bezoekersinkomsten, maar ook extra kosten voor onderhoud en de ontvangst van schoolgroepen. De nieuwe exploitatiebijdrage voor de periode 2013-2016 van de gemeente Amsterdam in het kader van het Kunstenplan steeg licht tot € 379.590,-.

Als gevolg van vertraging van de bouw door het faillissement van de eerste bouwkundige aannemer in 2012, ging het nieuwe Verzetsmuseum Junior niet medio april open, zoals verwacht, maar medio oktober. Dit had allerlei verschuivingen ten opzichte van de begrootte kosten en inkomsten tot gevolg.

De entree-inkomsten waren, ondanks de verlate opening van Verzetsmuseum Junior, wat hoger dan begroot door het relatief grote aantal, vaak volbetalende toeristen. Door vertraging van de uitgaven voor de bouw waren ook de rente-inkomsten hoger dan begroot. De inkomsten uit subsidies waren (lijken) laag doordat projectinkomsten en -uitgaven voor de investering in Verzetsmuseum Junior rechtstreeks in de vaste activa zijn opgenomen.

Ook aan de lastenkant waren er verschuivingen. De personele lasten waren hoger dan begroot door de dubbele lasten in verband met een op non-actief gestelde administrateur. De toename bleef beperkt doordat de plicht tot loondoorbetaling voor de baliemedewerkster ophield in augustus. Zij ontving wel een ontslagvergoeding. De huisvestingskosten en onderhoudskosten waren lager dan begroot door de latere opening van Juniormuseum en besparing op de energiekosten door de invoering van ledverlichting en door de gezamenlijke energie-inkoop met de instellingen van De Plantage. De materiële activiteitenlasten lijken veel lager dan begroot doordat de kosten voor Verzetsmuseum Junior rechtstreeks in de vaste

activa zijn opgenomen. Hierdoor was (lijkt) ook de omzet lager dan begroot. Het exploitatieresultaat was door de extra uitgaven voor de website en de verlichting (bekostigd vanuit reserve inrichting en techniek) negatief, maar afgezien daarvan juist gunstiger dan verwacht. Het museum hoefde per saldo niet – zoals verwacht – licht in te teren op de reserves, maar kon zelfs een bedrag aan de reserves toevoegen.

Het Verzetsmuseum financiert het grootste deel van de activiteiten en een deel van de personeelskosten door projectfondsenwerving. De fondsenwerving voor Verzetsmuseum Junior werd aan het begin van het jaar afgerond. De projectinkomsten en -uitgaven voor Verzetsmuseum Junior werden, zoals vermeld, niet in de exploitatierekening maar in de vaste activa opgenomen. Hiervan werd in 2013 ca. € 1.400.000,- bijeen gebracht door vele fondsen, enkele overheden en honderden particulieren.

In 2013 werd de fondsenwerving afgerond voor het project *Naar de Boeren*, een documentaire en tentoonstelling over de evacuatie van ca. 40.000 hongerwinterkinderen, die in september 2014 open zal gaan. Voor *Geen nummers maar namen*, een tentoonstelling over Nederlandse politieke gevangenen in de concentratiekampen gepland voor 2015, werd de fondsenwerving in 2013 gestart.

Overzichten van alle instellingen, bedrijven, fondsen en overheden die in 2013 het museum steunden zijn achterin dit verslag opgenomen. Het museum is deze gulle gevers, en ook de vele particuliere donateurs, veel dank verschuldigd. Specifiek dankt het museum aan het slot van dit jaarverslag het vonds, dat met een bijdrage van 700.000 euro hoofdsponsor was van Verzetsmuseum Junior, dat – na jaren van voorbereiding – in 2013 succesvol werd voltooid. Hiermee kwam een lang gekoesterde wens van de museumstaf in vervulling, én kan het museum beter dan voorheen zijn missie vervullen.

EXPLOITATIE- REKENING OVER 2013

(in euro's)

BATEN	Realisatie 2013	Begroting 2013	Realisatie 2012
Directe opbrengsten			
<i>Publieksinkomsten</i>	297.039	265.750	294.392
Indirecte opbrengsten	55.111	36.459	88.820
TOTAAL OPBRENGSTEN	352.150	302.209	383.213
Subsidie Gemeente Amsterdam	379.590	380.000	359.930
Overige subsidies/bijdragen			
<i>Subsidies uit publieke middelen</i>	-	260.373	134.425
<i>Bijdragen uit private middelen</i>	50.115	332.265	72.787
TOTAAL SUBSIDIES/BIJDAGEN	429.705	972.638	567.142
TOTAAL BATEN	781.854	1.274.847	950.355
LASTEN	Realisatie 2013	Begroting 2013	Realisatie 2012
Beheerlasten personeel	213.022	189.044	165.942
Beheerlasten materieel	302.660	231.405	245.774
TOTAAL BEHEERLASTEN	515.682	420.449	411.717
Activiteitenlasten personeel	287.524	291.611	281.802
Activiteitenlasten materieel	27.133	590.778	240.738
TOTAAL ACTIVITEITENLASTEN	314.657	882.389	522.540
TOTAAL LASTEN	830.340	1.302.838	934.257
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSVOERING	-48.486	-27.991	16.098
Saldo rentebaten/lasten	15.565	2.000	28.789
EXPLOITATIERESULTAAT	-32.921	-25.991	44.887
Toevoeging aan/onttrekking uit:			
<i>Bestemmingsfonds/reserve inrichting en techniek</i>	-72.145		72.145
<i>Reserve exploitatietekorten</i>	39.224	-25.991	-27.258
RESULTAAT NA VERDELING	-	-	-

Balans en exploitatierekening zijn een vereenvoudigde weergave van het financiële jaarverslag 2013. Over deze jaarrekening heeft bureau KPMG Accountants N.V. op 28 maart 2014 een controleverklaring gegeven.

9

BIJLAGEN

Vijftig overheden en fondsen en vele honderden particuliere donateurs en bedrijven droegen bij aan de 3,6 miljoen die nodig was voor de realisering van Verzetmuseum Junior. Het Verzetmuseum is alle gevers veel dank verschuldigd, en in het bijzonder hoofdsponsor het vfonds.

BESTUUR

- Hans Blom (voorzitter)
- Carla Bastiaansen (secretaris)
- Hans Hoek (penningmeester)
- Duco Adema
- Victor Frequin
- Acelya Ozkan
- Nevin Özutok
- Manon Pattynama
- Judith Sargentini
- Dineke Stam

NEVENFUNCTIES DIRECTIE EN BESTUUR

Duco Adema

directeur Hogeschool
Windesheim Flevo-
land; voorzitter Stichting
Vrienden Verzetsmuseum
Amsterdam; hoofdredacteur
TH&MA; lid raad van toezicht
Handhavingsacademie
Amsterdam; lid raad van
toezicht VO Zaam

Carla Bastiaansen

directeur HIP Consulting BV;
voorzitter alumnivereniging
AHD

Hans Blom

voorzitter stichting Biogra-
fisch Portaal van Nederland;
voorzitter Historische Vereni-
ging Oud Leiden; lid Natio-
naal Comité Herdenking
Capitulaties Wageningen

Victor Frequin

zakelijk directeur Oever
Zaaijer Architectuur; direc-
teur VPBD; lid gemeente-
raad Amstelveen voor de
VVD; voorzitter tennisvereni-
ging ALTC de Aemstelburgh
en Stichting Aemstelburgh;
voorzitter werkgevers-
delegatie CAO voor de
BNA; bestuurslid Neder-

landse Vastgoedsociëteit
Amsterdam; bestuurslid
Holland Property Plaza;
bestuurslid Stichting
Bouwlab

Hans Hoek

directeur Inwincible Invest-
ments BV; directeur Trevolte
Holding BV; directeur van
Hoepel NV; directeur
Peppadew International
Europe BV; commissaris
Dutch Hotel Collection
Monnickendam; bestuurslid
Stichting stemming.nu;
adviseur diverse vennoot-
schappen

Liesbeth van der Horst

bestuurslid De Plantage
Amsterdam, voorzitter Stich-
ting Herinneringscentra en
Musea '40-'45; lid redactie-
raad Nationaal Comité 4 en
5 mei

Acelya Ozkan

Business Development
Manager MADS

Nevin Özutok

lid dagelijks bestuur stads-
deel Oost, lid van de raad
van commissarissen Carré
Theater

Manon Pattynama

Architect eigenaar PAArchi-
tectuur BNA vof; Bestuurslid
Nederlandse Woonbond;
lid commissie Welstand en
Monumenten Midden Neder-
land; Nederlands Indië tafel
Koninklijke IGC; Comité van
aanbeveling Molukse Kerk
Deventer

Judith Sargentini

Europarlementariër
voor GroenLinks; bestuurslid
stichting GroenLinks in de
Europese Unie; bestuurslid
stichting NI!

Dineke Stam

zelfstandig werkend bureau
Intercultural Museum
and Heritage Projects;
bestuurslid Cultuur & Co;
projectleider en onderzoeker
'Mapping Slavery', co-orga-
nisor EU project Take Part
in Art, lid Raad van Advies
Faculteit der Letteren Vrije
Universiteit

PERONEEL IN DIENST

Directie

- Liesbeth van der Horst

Collectie en tentoonstellingen

- Karen Tessel

Collectiebeheer

- Frits van Suchtelen

Educatie en groepsbezoek

- Gerard Mensink
(tevens webmaster)
- Sandra ter Mijtelen
- Sanne van de Graaf
(vanaf oktober)

PR en randprogrammering

- Marjolein Marreveld

Financiële administratie

- Pieter Rep (vanaf april)
- Anna Stam (vanaf oktober)

Balie

- Doetie Lootsma
- Trudy Preuter

Technische dienst

- Mark Schotel
- Charly Braam

Secretariaat en algemene ondersteuning

- Marjan Dejevij
- Frank de Ruijter

GEDETACHEERD PERSONEEL

Via Denniswolf.nl

Financiële administratie

- Hans Konijn (januari t/m maart)

Via Dienst Werk en Inkomen

Balie

- Dasha Kubova

Collectiebeheer

- Stef Jacobs (vanaf juli)

Technische en huishoudelijke dienst

- Henk Stadwijk
- Rune Stoel
- Motti Boegborn

FREELANCE PERSONEEL PROJECTGROEP KINDERMUSEUM

- Eryl Brugmans
(ruimtelijke vormgeving)
- Christa Jesse
(grafische vormgeving)
- Daniël van Gils (game-ontwerper)
- Sander Hassing, Studio Kloek
(game-ontwerper)
- Willem Lagerwaard, Studio Kloek (illustrator/ animator)
- Barbara Mulderink, Studio Kloek (illustrator/ animator)
- Charlotte van Otterloo (illustrator/ animator)
- Amanda Vollenweider (projectleider)
- Renate van Zalen (onderzoeker)

STAGIAIRES/VRIJWILLIGERS AKTION SÜHNEZEIGEN- FRIEDENSDIENSTEN

- Laura Best (tot augustus)
- Maia Bijl (februari - september)
- Caressa Elizen (vanaf december)
- Michaela Wolf (vanaf september)

COMITÉ VAN AANBEVELING VAN HET VERZETSMUSEUM AMSTERDAM

- Ido Abram
- Hedy d'Ancona
- Marion Bloem
- Theo van Boven
- Laurens Jan Brinkhorst
- Remco Campert
- Dick Ernst Claassen
- Hanske Evenhuis-van Essen
- Cees Fasseur
- Bas de Gaay Fortman
- Til Gardeniers-Berendsen
- Cox Habbema
- Gerda Havertong
- Judith Herzberg
- Govert Huyser
- Jeroen Krabbé
- Pauline Kruseman
- Wim van Norden
- Marte Röling
- Roel Schoonveld
- Doekle Terpstra
- Ed. van Thijn
- Harry Verheij
- Gerard Wallis de Vries
- Harry van Wijnen
- Gert-Jan Wolffensperger

BESTUUR STICHTING VRIENDEN VAN HET VERZETSMUSEUM AMSTERDAM

- Duco Adema (voorzitter)
- Nico Passchier (secretaris)
- Willem de Kler
(penningmeester)
- Floris Mreijen
- Aal Noppert
- Karel Warmenhoven

COMMISSIES/ KLANKBORDGROEPEN

Commissie Inhoud

- Aspha Bijnaar
- Liesbeth van der Horst
- Marjolein Marreveld
- Aik Meeuse
- Gerard Mensink
- Erik Somers
- Dineke Stam
- Karen Tessel
- Annemarie de Wildt

Klankbordgroep Verzetsmuseum Junior

- Ido Abram
- Peter Bouman
- Aspha Bijnaar
- Mila Ernst
- Mirjam Gulmans
- Cees Hageman
- Chris van der Heijden
- Hein Hoffmann
- Sjan Janssen
- Petra Katzenstein
- Marleen Keijlard
- Jeroen Kemperman
- Aik Meeuse
- Pauline Micheels
- Geerthe Schilder
- Lies Schippers
- Erik Somers
- Dineke Stam
- Muriël Steegstra
- Iris Trompert
- Sonja Vetter-Samuels
- Ferry Walberg
- Annemarie de Wildt

Kinderklankbordgroep De Verzetsbende

- Anouar Aghattass
 - Titus van Gent
 - Anne Hissink
 - Nelia Mitelembe Kissequel
- Met dank aan Maaïke Vos en Marja Tichelaar van de Boekmanschool

VRIJWILLIGERS

Administratie

- Pim Gillot

Baliemedewerkers

- Marianne Ament
- Maartje de Beer
- Suzanne Boer
- Elsbeth Boom
- Anais van der Braak
- Gerard Bromet
- Jan Willem Dam
- Sanne Dijkstra
- Jermine Faragalla
- Hanneke Folgering
- Ans Gioupas
- Gabriella van der Groen
- Erik Hendriks
- Yvonne Henrotte
- Rob Hofhuis
- Hilda Hollander
- Marieke Jonkerman
- Anke Lankreijer
- Age bij de Leij
- Nellie Limburg Zwaneveld
- Lydia Loevendie
- Carlijn van de Meulenhof
- Lies Muller
- Lily Ocasio
- Peter Overwijk
- Maamke Portengen
- Maarten Schipper
- Hanni Spitteler

- Helga Taffijn
- Ger Taubman
- Willem Veentra
- Frieda Voorhorst

Bibliotheek

- Jan Willem Dam
- Carl Dijkstra
- Marc de Hay
- Ruud Lindeman

Camerawerk

- Jan-Cees ter Brugge

Catering

- Gürdal Aksoy
- Noah Dull
- Yvonne Henrotte
- Reina Jaarsma
- Trees Moons
- Sandra van Os
- Doreen Philips
- Tineke Philips
- Asja Schouwerwou

Collectie en onderzoek

- Willem Boon
- Josephine Kamp
- Rasa Kingma

Fotografie

- Dick Verdonkschot

ICT

- Marcel van Hal

Koeriers

- Simon Jager
- Joop Reder
- Dick Verdonkschot
- Karel van Warmenhoven

Marketing en Pr

- Jan Bennink
- Wendy de Keijzer
- Ger Taubman

Museumdocenten

- Femke Akerboom
- Catherine Bakker
- Bonnie Beekman
- Elles Bense
- Annemarie Bien
- Jahaga Bosscha
- Inge Brouwer
- Susanne Compier
- Sanne Dijkstra
- Mariet Doorten
- Barbara Gassmann
- Kees Gerbrands
- Sanne van de Graaf
- Leonora Groen
- Marc de Hay
- Gerda Heijnis
- Gwen Hofman

- Fleur Jager
- Wendy de Keijzer
- Marieke Klomp
- Liesbeth Koning
- Nadja Krüger
- Ellie Lammers
- David Lee
- Hanke van der Lee
- Anita de Loos
- Anne-Marie Mreijen
- Mirjam Ohringer
- Pieter Overmars
- Nelleke Persoons
- Robert Jan Peters
- Ralph Pluim
- Marja Rinsma
- Gerard van Rossum
- Anne van der Sanden
- Tjitso Seynen
- Marijke Smit
- Biljana Stojanovic
- Ferdinand Tillema
- Dick Verdonkschot
- Anton Vermast
- Tjitske van der Wagen
- Karel Warmenhoven
- Bea Weenink
- Wil Witsel

Registratie groepsbezoek

- Thijs Jordaan
- Sanne van de Graaf
- Ger Taubman

Technische Dienst

- Willem Boon
- Pico Wychgel

DE ACTIVITEITEN VAN HET VERZETSMUSEUM ZIJN IN 2013 MEDE MOGELIJK GEMAAKT DOOR BIJDRAGEN VAN EEN GROOT AANTAL INSTELLINGEN, BEDRIJVEN EN PARTICULIEREN

Algemene bijdragen

- Aktion Sühnezeichen-Friedensdienste
 - Berthold Gersons
 - Christelijk Nationaal Vakverbond
 - Gemeente Amsterdam
 - Stichting Dr. Edward Haridon
 - M. Koster en Zn
 - KPMG
 - Meerschap bv
 - P.J. Rogaar Stichting
 - Rami Amsterdam B.V.
- en diverse particulieren en ca. 1.300 donateurs van de Vriendenstichting

Bijdragen Verzetmuseum Junior

- Hoofdsponsor: vfonds (Nationaal Fonds voor Vrijheid en Veteranenzorg)
- verder:
- Stichting Alumni Amsterdamse Academie
- Ars Donandi/Belle 10 fonds
- Ars Donandi/W.J.O. de Vries Fonds
- Bouwfonds Cultuurfonds/Rabo-vastgoed

- M.A.O.C Gravin Van Bylandt Stichting
- Centrum voor Propaganda voor Eenheid in de Vakbeweging
- Cool Cat Foundation
- Stichting ter bevordering van de Christelijke Pers
- Stichting Democratie en Media
- Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
- Gemeente Amstelveen
- Gemeente Amsterdam, Kunst en Cultuur
- Gemeente Amsterdam, Economische Zaken
- Gemeente Amsterdam, Stadsdeel Centrum
- Gemeente Diemen
- Gemeente Ouder-Amstel
- Gieskes Strijbis Fonds
- Goede doelen fonds ING-medewerkers
- K.F. Hein Fonds
- Hilleel Moerel Stichting
- Iona Stichting
- Kattendijke/Drucker Stichting
- Kiwanis Club Amsterdam
- Kollwijjn fonds
- Ministerie van VWS, eenheid OHW

- Stichting Het R.C. Maagdenhuis
 - Stichting Maatschappij tot Nut der Israëlieten in Nederland
 - Maatschappij Tot Nut van 't Algemeen
 - Madurodam Steunfonds
 - Elise Mathilde Fonds
 - Mondriaan Fonds
 - Hendrik Muller Fonds
 - Nationaal Comité 4 en 5 mei
 - Stichting uitgeverij en boekhandel Pegasus
 - Persgroep Nederland
 - Prins Bernhard Cultuurfonds
 - Provincie Noord-Holland
 - Rabobank Amstel en Vecht
 - Ruusscher Stichting
 - Skan-fonds
 - Soldaat van Oranje
 - Stichting Sam Slager
 - Solidariteitsfonds
 - Maria Stroot fonds
 - Verenigd Verzet
 - VSB Fonds
 - Fiep Westendorp Foundation
 - Stichting Woudschoten
- en vele honderden particulieren en donateurs van de Vriendenstichting

Bijdragen voor overige projecten, toegezegd in 2013

- Dela fonds
- Stichting Democratie en Media
- Stichting DOEN
- M.A.O.C Gravin van Bylandt Stichting
- K.F. Hein fonds
- P.W. Janssen's Friesche Stichting
- Kattendijke Drucker Stichting
- Het R.C. Maagdenhuis/M.L. Frohonds
- Mondriaan Fonds
- Nationaal Comité 4 en 5 mei
- Nationaal Fonds voor Cultuurparticipatie
- Prins Bernhard Cultuurfonds/Ben en Nel van Bohemen van der Zwart Fonds
- Solidariteitsfonds
- SNS Reaal fonds
- Vereeniging tot Weldadigheid
- VSB fonds

Bijdragen in natura

- Accountancy aan de Amstel b.v.
- Bronsgeest Deur advocaten
- Hans Ruijsenaars architecten
- Sweegers en de Bruijn
- Warendorf notarissen

COLOFON

© Verzetmuseum Amsterdam, april 2014

Tekst

Liesbeth van der Horst

Ontwerp

Jarno Aafjes Concept & Design

Dtp

Zwaar Water

Foto's

- Mike Bink
- Willem Boon
- Bas Czerwinski (ANP)
- Gerard Mensink
- Sandra ter Mijtelen
- Frank de Ruijter
- Dick Verdonkschot

